





## Zekâ Oyunları Etkinliğinin İlkokul Öğrenci Ebeveynlerinin Okul Algılarına ve Katılımlarına Etkisi

### The Effect of Intelligence Games Activity on Primary School Student Parents' Perceptions and Involvement in School

Sayfa | 129

Ergün YURTBAKAN , Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, ergun.yurtbakan@yobu.edu.tr

Salih AKYILDIZ , Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi, sakyildiz61@gmail.com

**Geliş tarihi - Received:** 14 Haziran 2022

**Kabul tarihi - Accepted:** 7 Mart 2023

**Yayın tarihi - Published:** 28 Haziran 2023



*Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 129-149.*  
*Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 129-149.*  
*Araştırma Makalesi / Research Paper*

**Öz.** Çalışmada ilkokulda ebeveynler ve çocuklarıyla gerçekleştirilen zekâ oyunları etkinliğinin ebeveynlerin okul algılarına ve katılımlarına etkisini ve ebeveynlerin okul algısı, katılımı ve zekâ oyunları hakkındaki görüşlerini incelemek amaçlanmaktadır. Karma yöntemin açıklayıcı deseninden faydalanılan çalışmanın nicel kısmında ön-son test kontrol grupsuz desenden, nitel kısmında fenomenoloji deseninden faydalanılmıştır. Uygun durum örnekleme yolu ile seçilen 15 ebeveyn çalışmaya öncesinde ve sonrasında Yurtbakan ve Akyıldız, (2020) tarafından geliştirilen “Ebeveyn okul algısı ve katılımı ölçeği” uygulanmış ve analizinde Wilcoxon işaretli sıralar testine başvurulmuştur. Ayrıca ebeveynlerin okul algısı, katılımı ve zekâ oyunları etkinliği hakkındaki düşüncelerini belirlemek için görüşme formu kullanılmış, analizinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Analizler sonucunda, zekâ oyunları etkinliğinin ölçeğin ebeveyn gelişimi ve aile katılımı boyutunda son test lehine anlamlı farklılık yarattığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerle yapılan görüşmeler sonucunda ise ebeveynlerin; okulu çocuklarını eğiten bir yer olarak gördüklerini, okullardan çocuklarının bilişsel gelişimlerini destekleme beklentisi içinde olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Genelde çocuğunun durumunu öğrenmek için okula gelen ebeveynlerin, okul ziyaretine engel bir durumun olmadığı, zekâ oyunları etkinliğinin okul ziyaret sıklıklarını artırdığı sonuçlarının yanında ebeveynler, zekâ oyunlarının çocuklarının zihinsel gelişimlerine katkı sağladığını belirtmişlerdir.

**Anahtar Kelimeler:** “Okul algısı”, “Aile katılımı”, “Zekâ oyunları”.

**Abstract.** In the study, it is aimed to examine the effect of the intelligence games activity carried out with parents and their children in primary school on parents' perceptions and involvement in school, and parents' views on school perception, involvement and intelligence games. The explanatory design of the mixed method was used in the quantitative part of the study, and the phenomenology design was used in the qualitative part. Before and after the study, "Parental school perception and involvement scale" developed by Yurtbakan and Akyıldız (2020) was applied to 15 parents who were selected through appropriate case sampling, and Wilcoxon signed-rank test was used in its analysis. In addition, an interview form was used to determine parents' thoughts about school perception, involvement and activity of intelligence games, and descriptive analysis was used in the analysis. As a result of the analyzes, it was determined that the activity of intelligence games created a significant difference in favor of the post-test in the dimensions of parental development and family involvement of the scale. As a result of the interviews with the parents; It has been observed that they see the school as a place that educates their children, and that they expect schools to support their children's cognitive development. In addition to the results of parents who come to school to learn about their child's condition, there is no obstacle to school visits, and that intelligence games increase the frequency of school visits, parents stated that intelligence games contribute to their children's mental development.

**Keywords:** “School perception”, “Family involvement”, “Intelligence games”.



## Extended Abstract

**Introduction.** School perception is the understanding and interpretation of school by teachers, students and administrators (Öztabak, 2017). How school stakeholders observe the school and how they feel at school (Yüner & Özdemir, 2017); The physical condition of the school, its democracy and rules, and the thoughts of individuals about the lessons are the determinants of school perception (Çalık, 2008). School participation of parents who have a positive perception of school increases (Griffith, 1997). Family involvement, which varies according to the education level and class of their children (Ertem & Gökalp, 2018), is defined as helping the child with homework, being in cooperation with the school in determining the school's goals and reaching the goals and taking part in the decision-making process, and participating in activities at school by communicating with the administration and the teacher. (Alisinanoğlu, Bay & Şimşek, 2014; Desforjes & Abouchaar, 2003). Even though family involvement in schools is hindered by reasons such as the intensity of work life, having many children, the abundance of housework, and seeing it as unnecessary (Carlisle, Stanley & Kemple, 2005; Crites, 2008; Günay Bilaloğlu & Aktaş Arnas, 2019; McGhee, 2007). Even though there are these obstacles, the frequency of family involvement can be increased by organizing fun activities such as intelligence games at schools for parents who mostly engage with the teacher to discuss their child's homework and situation at school (Knisely, 2011).

Intelligence games; Visual and intelligence, problem solving, three-dimensional thinking, producing solutions, developing their own approaches, developing tactics, It includes games that will develop creativity and critical thinking skills such as shape creation and design (Devocioğlu & Karadağ, 2014).

When we look at the literature, the opinions of students and parents about school perception (Bozyiğit, 2017; Griffith, 1997; Öztabak, 2017); It is seen that parents' opinions about school participation along with school perception are sought (Erdener, 2013). However, it is important to plan an activity such as intelligence games that will change parents' perceptions of school and increase school participation and test how effective it is in order to fill the gap in the literature and set an example for different activities related to the subject.

Intelligence games with children's parents, which are seen to have a positive effect on students, teachers and the elderly, will reflect positively on both students and parents. The fact that this activity will be held in the school environment is important in terms of revealing the perceptions of the parents about the school and affecting their school participation. Therefore, in the research; In this study, it is aimed to reveal the effects of the intelligence games activity carried out with parents and their children at school on their perceptions and involvement in school, as well as their thoughts about school perception and involvement and the activity of intelligence games.

**Method.** The explanatory design of the mixed method was used in the quantitative dimension of the study, and the pretest-posttest simple experimental method was used in the quantitative dimension, and the phenomenology design was used in the qualitative dimension. "Parental school perception and involvement scale" developed by Yurtbakan and Akyıldız (2020) was applied to 15 parents who were selected through convenience sampling, as a pre-test and post-test before and after the study, and the obtained data were analyzed with the Wilcoxon signed-rank test through the SPSS 21.0 program. has been done. In addition, an interview form was used to determine parents' thoughts about school perception, involvement and activity of intelligence games, and the qualitative data obtained were analyzed with descriptive analysis.



**Results.** As a result of the analyzes, it was determined that the activity of intelligence games created a significant difference in favor of the post-test in the dimensions of parental development and family involvement of the scale. As a result of the interviews with the parents; It has been observed that they see the school as a place that educates their children, and that they expect schools to support their children's cognitive development. In addition to the results of parents who come to school to learn about their child's condition, there is no obstacle to school visits, and that intelligence games increase the frequency of school visits, parents stated that intelligence games contribute to their children's mental development.

**Discussion and Conclusion.** It is seen that the joint studies carried out with families in education have positive reflections on the emotional, social and academic fields of the students (Carrasco, Alarcón & Trianes, 2017). It was seen that there was a significant difference in favor of the post-test. This result confirms how important the communication power between school and parents is in family involvement and student success (Mo & Singh, 2008). Family involvement (Sağlam & Çalışkan, 2017), which is a strong determinant of student success, was provided by the intelligence games activity in the study, and parents stated that intelligence games had a positive effect on their children's mental development. In the study, parents stated that they see school as a place that educates their children and they expect schools to support their children's cognitive development. The reason why most of the parents with low socioeconomic status have this expectation from schools may be because they want their children to have a good future and career by getting a good academic education. In the study, parents stated that they did not have any barriers to school participation. It can be thought that the fact that parents see school participation as an important factor in their children's school success (Lara & Saracostti, 2019) helps them overcome their barriers. The parents in the study stated that the aim of the family involvement frequency (Lara & Saracostti, 2019), which is of great importance in school success, is to ask about the status of their children. On the other hand, Sağlam and Çalışkan (2017) concluded that parents generally participate in parent meetings or end-of-year events. In the study, it was seen that the activity of intelligence games with parents increased the frequency of parents' school visits. In addition to parenting skills, it is a fact that parents show more interest in studies that support their children's success (Hoover- Demsey & Sandler, 1997). In this context, parents should take an active part in their children's education life (Toprakçı & Gülmez, 2018).



## Giriş

Bireyin etrafındaki olayları, ilişkileri ve nitelikleri duyularıyla elde ettikten sonra tanıyıp, anlayıp anlamlandırması olarak tanımlanan algının (Göksu, 2007); öğretmen, öğrenci ve idareciler tarafından okul için anlaşılıp anlamlandırılmasına okul algısı denilmektedir (Öztabak, 2017). Okul paydaşlarının okulu nasıl gözlemlediğini, okulda kendilerini nasıl hissettiğini (Yüner & Özdemir, 2017); okulun fiziki durumu, demokrasi ve kuralları, bireylerin derslerle ilgili düşünceleri okul algısının belirleyicileridir (Çalık, 2008). Okullarda öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin, bireysel farklılıklarının dikkate alınması, öğrencilerin sosyal ve akademik gelişimlerinin desteklenmesi, öğrencilere zengin materyaller sunulması, ailelerin çekinmeden çocuklarını emanet edebileceği yerler olması da okulla ilgili düşünceleri etkilemektedir (Nartgün & Kaya, 2016). Ebeveynlerin ise okulla ilgili düşüncelerini belirlemede en önemli etken öğretmenlerdir (Bozyiğit, 2017).

Okulla ilgili olumlu algıya sahip ebeveynlerin okul katılımı artmaktadır (Griffith, 1997). Eğitim düzeylerine, çocuklarının bulunduğu sınıfa göre değişen aile katılımı (Ertem ve Gökalp, 2018), çocuğun ödevlerine yardımcı olma, okulun hedeflerini belirlemede, hedeflere ulaşmada okulla işbirliği içinde olma ve karar verme sürecinde yer alma, idare ve öğretmenle iletişim kurarak okuldaki etkinliklere katılma olarak tanımlanmakta (Alisinanoğlu, Bay & Şimşek, 2014; Desforges & Abouchar, 2003) ve gönüllülük, iletişim, karar verme, evde öğrenme, okul-toplum işbirliği, ebeveynlik gibi değişkenleri içermektedir (Epstein, Sanders, Simon, Salinas, Van Voorhis & Janson, 2002). İlkokul döneminde daha sık görülen aile katılımını (Jeynes, 2012) ebeveynler okullarda gerekli araç-gereçleri temin etme, meslekleri doğrultusunda kaynak kişi olma; materyal hazırlama; serbest etkinlik derslerine katılma, hikâye okuma, şarkı söyleme ve eğlence amacıyla gerçekleştirmektedir (Selanik Ay ve Aydoğdu, 2016). Bu sayede çocuklarının okuldaki disiplin sorunları azalmakta, okula devamı sağlanmakta ve okul başarıları artmaktadır (Kotaman, 2008; Sheldon, 2003). Bunların yanında özgüveni artan bu öğrencilerin öğretmenleri ile olan iletişimleri de güçlenmektedir (Sağlam & Çalışkan, 2017). İş hayatının yoğunluğu, fazla çocuk sahibi olma, ev işlerinin çokluğu, katılımını gereksiz görme gibi nedenler ise aile katılımı önündeki güçlü engellerdir (Carlisle, Stanley & Kemple, 2005; Crites, 2008; Günay Bilaloğlu & Aktaş Arnas, 2019; McGhee, 2007). Bu engeller olsa da çoğunlukla öğretmenle çocuğunun ödevleri ve okuldaki durumunu görüşmek için aile katılımını gerçekleştiren ebeveynler (Knisely, 2011) için okullarda zekâ oyunları gibi eğlenceli etkinlikler düzenlenerek aile katılım sıklığı artırılabilir.

Zekâ oyunları; bireylerin doğru ve hızlı karar verebilmeleri, problemlere karşı kendilerine özgü stratejiler üretebilmeleri, kendi güçlerini fark edebilmeleri ve en değerlisi de kendilerini devamlı geliştirebilmeleri için sunulan görsel ve zekâ, problem çözme, üç boyutlu düşünme, çözüm yolları üretme, taktik geliştirme, kendi yaklaşımlarını geliştirme, biçim oluşturma, tasarım yapma gibi eleştirel düşünme ve yaratıcılık becerilerini geliştiren oyunlardan oluşmaktadır (Devecioğlu & Karadağ, 2014). Değişik materyaller üzerine yapılmış olanından hiç materyal olmayanına, tamamının sözel ya da görsel olanına kadar geniş bir alana sahip olan bu oyunlar (Erdoğan, Eryılmaz-Çevirgen & Atasay, 2017); zekâ soruları (sıvı ölçme soruları, karşıya geçme soruları, dizinin bir sonraki elemanı soruları, mantık bilmecele) işlem ve akıl yürütme oyunları (çit, sudoku, apartmanlar, mantık karesi, kakuro, işlem karesi), geometrik mekanik oyunlar (polyomino, tangram, labirentler, soma küpleri,



düğömler, yap-bozlar), sözel oyunlar (sözcük avı, anagramlar sözcük yerleştirme, şifre oyunları), strateji oyunları (satranç, tik-tak-to, go, sayı tahmin etme, reversi, amiral battı), hafıza oyunları (resim hatırlama, eşleştirme, yön bulma, yakın plan fotoğraf tanıma), diye kategorilendirilmektedir (Koç, 2014). Okullarda bireysel ya da grupla oynanabilen zekâ oyunlarının yer aldığı köşelerin oluşturulması, öğrencilerin başarılı olmaları için disiplinli ve sistemli çalışma alışkanlığı kazanmalarına, başarısızlığa karşı yeni çözümler üretmek yetenek ve potansiyellerini geliştirerek özgüvenlerini artırmalarına (Aslan, 2019), stratejik düşünme ve muhakeme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Bottino & Ott, 2007). Hedefe ulaşmada doğru ve hızlı bir şekilde akıl yürütölmeyi gerektiren zekâ oyunlarında (Yöndemli & Taş, 2018), şans faktörü az olduğu gibi psiko-motor becerilerin, dikkat ve hafıza gücünün, uzamsal düşünme yeteneğinin yanında zihinsel stratejiler ile matematik becerilerinin birlikte yürütölmesi gerekmektedir (Erdoğan, Eryılmaz-Çevirgen & Atasay, 2017). Bu sayede bireylerin psikolojileri iyileşmekte ve yalnızlık psikolojileri düzelmektedir (Yavuz & Yavuz, 2018).

Literatüre bakıldığında okul algısı ile ilgili öğrenci ve ebeveyn görüşlerine (Bozyiğit, 2017; Griffith, 1997; Öztapak, 2017); okul algısıyla birlikte okul katılımı hakkında ebeveyn görüşlerine başvurulduğu görölmektedir (Erdener, 2013). Sadece okul katılımının incelendiği farklı eğitim kademelerinde; okul katılımının önemi, öğrenci başarısındaki etkisini, ebeveyn tutumundaki yerini tespit etmek amacıyla ebeveyn, yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurulduğu görölmektedir (Can, 2009; Carrasco, Alarcón & Trianes, 2017; Eccles & Harold, 1993; Erdoğan & Demirkasimoğlu, 2010; Fantuzzo, Tighe & Childs, 2000; Gonida & Cortina, 2014; Hoover-Dempsey & Sandler, 1997; Lara & Saracostti, 2019; McGhee, 2007) Ayrıca ailelerin okul katılımını engelleyen çalışmaların de yer aldığı görölmektedir (Günay Bilaloğlu & Aktaş Arnas, 2019; Hornby & Lafaele, 2011; Kohl, Lengua & McMahon, 2000; Kotaman, 2008). Fakat ebeveynlerin gerek okul algılarını değiştirecek gerekse okul katılımını artıracak herhangi bir faaliyetin planlanıp, ne kadar etkili olduğunun test edilmesi literatürdeki eksikliği doldurması ve konu ile ilgili farklı etkinliklere örnek teşkil etmesi için önem arz etmektedir.

Zekâ oyunlarının ise öğrencilerin psikolojik davranışlarını (Bilgi, 2005; Gençay, Gür, Gençay, Gür, Tan & Gençay, 2019); öğrencilere mantık ve matematik öğretime ve genel olarak katkısına (Bottino & Ott, 2007; Erdoğan, Eryılmaz-Çevirgen & Atasay, 2017; Kel & Kul, 2021; Kula, 2020; Yöndemli & Taş, 2018), yaşlılarda bilişsel ve psikolojik becerilerdeki etkisini inceleyen araştırmaların olduğu görölmektedir (Yavuz & Yavuz, 2018). Ayrıca okullarda ders olarak okutulan zekâ oyunları dersinde öğretmenlerin karşılaştığı sorunları ve öğretmenlerin dersten beklentilerini belirlemeye yönelik araştırmalar yapıldığı görölmektedir (Aslan, 2019; Çetin 6 Özbuğutu, 2020; Devocioğlu 6 Karadağ, 2014; Sargın & Taşdemir, 2020). Bu bağlamda öğrenci, öğretmen ve yaşlılar üzerinde olumlu etki yarattığı görölen zekâ oyunlarının çocukların ebeveynleriyle birlikte oynanmasının hem öğrenci hem de ebeveynlere olumlu yansıyacağı düşünülmektedir. Bu etkinliğin okul ortamında gerçekleştirilecek olması ise ebeveynlerin okulla ilgili algılarını ortaya koyması, okul katılımını etkilemesi açısından önemlidir. Bu nedenle araştırmada; okulda ebeveynler ve çocuklarıyla birlikte yürütölen zekâ oyunları etkinliğinin ebeveynlerin okul algılarına ve katılımlarına etkisi ile birlikte okul algısı ve katılımı ile zekâ oyunları etkinliğiyle ilgili düşüncelerini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Bu amaçla araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;



1. Ebeveynlerin okul algılarında ve katılımlarında zekâ oyunları etkinliği anlamlı farklılık yaratmakta mıdır?
2. Ebeveynlerin zekâ oyunları etkinliği sonrası okul algısı ve katılımı ile ilgili düşünceleri nelerdir?
3. Ebeveynlerin zekâ oyunları etkinliği ile ilgili düşünceleri nelerdir?

## Yöntem

### Araştırma Deseni

Araştırmada, çocuklarıyla birlikte okulda zekâ oyunları oynayan ebeveynlerin okul algılarının ve katılımlarının düzeyini belirlemek ve uygulama sonrası hem okul algıları hem de okul katılımı ile birlikte zekâ oyunları uygulaması ile ilgili düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla karma yöntemin açıklayıcı deseninden faydalanılmıştır. Karma yöntemin açıklayıcı deseninde; nicel yöntemle elde edilen verilerin ardından nitel yöntemlerle elde edilen verilerle desteklenip, açıklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Zekâ oyunları etkinliğiyle ebeveynlerin okul algılarını ve katılımlarının süreç içinde nasıl değiştiğini ortaya koymak için tek grup, ön test- müdahale-son test ile nicel veriler toplanmıştır. Verilerin toplanmasında kullanılan ölçme aracı hem ön test hem de son test olarak kullanılmıştır. Nicel yolla elde edilen veriler analiz edildikten sonra, ebeveynlerin hem okul algısı ve katılımı hem de zekâ oyunları ile ilgili düşüncelerini öğrenmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu verilmiş ve görüşlerini yazmaları istenmiştir. Çalışmanın nitel boyutunda fenomenoloji deseninden yararlanılmıştır. Çünkü fenomenoloji deseni, bireylerin günlük hayatlarındaki deneyimlerini derinlemesine inceleyerek, deneyimlerine yükledikleri anlamları gün yüzüne çıkarmak amacıyla kullanılır (Denscombe, 2007; Titchen & Hobson, 2005; Yıldırım & Şimşek, 2013).

### Çalışma Grubu

Trabzon'un Maçka ilçesinde tek ilkokulda 1. sınıfta eğitim-öğretim görmekte olan öğrenci ebeveynlerinin oluşturduğu çalışma grubunu, kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla seçilen 15 ebeveyn oluşturmaktadır. Ebeveynlere ait bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Ebeveynlere ait demografik bilgiler

Ebeveyn	Eğitim	Meslek	Ziyaret sıklığı
E1	Lise	Memur	Ayda 1
E2	Ortaokul	Ev H.	Haftada 1
E3	Önlisans	Memur	Haftada 2-3
E4	Lise	Ev H.	Haftada 1
E5	Lise	Ev H.	Haftada 2-3
E6	Lise	İşçi	Hergün
E7	Ortaokul	İşçi	Ayda 1



*Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 129-149.*

*Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 129-149.*

*Araştırma Makalesi / Research Paper*

E8	Önlisans	Ev H.	2 Haftada 1
E9	Lise	Ev H.	Öğretmen çağırınca
E10	Lise	Ev H.	2 Haftada 1
E11	İlkokul	Ev H.	Haftada 1
E12	İlkokul	Ev H.	Hergün
E13	Önlisans	Memur	Gelemediğim
E14	Önlisans	Serbest Meslek	Hergün
E15	Ortaokul	Ev H.	Öğretmen Çağırınca

Ebeveynlerin demografik bilgileri incelendiğinde; tamamı kadın (anne) olan ebeveynlerin 2'sinin ilkököl, 3'ünün ortaokul, 6'sının lise ve 4'ünün önlisans mezunu olduğu görülmektedir. Yarısından fazlası ev hanımı olan ebeveynlerin (9), 3'ünün memur, 2'sinin işçi olduğu ve 1'inin de serbest meslek yaptığı görülmektedir. Ebeveynlerin okula gelme sıklığına bakıldığında 8'inin haftada 1 veya daha fazla, 4'ünün ayda 1 veya daha fazla, 2'sinin öğretmen çağırıldığında okula geldiği 1'inin ise okula gelemediği görülmektedir.

### **Veri Toplama Aracı**

Araştırmanın nicel kısmında ebeveynlerin okul algılarını ve katılımlarını ölçmek amacı ile Yurtbakan ve Akyıldız, (2020) tarafından geliştirilen "Aile Okul Algısı ve Katılımı Ölçeği" kullanılmıştır. 26 maddeden oluşan 4 boyutlu ölçek (veli gelişimi, öğrenci gelişimi, okul algısı, aile katılımı); "Hiç katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4) ve Tamamen katılıyorum (5)" biçiminde puanlanabilmektedir. Ölçeğin yapı geçerliliğindeki KMO değeri 0.891; Bartlett testi=  $\chi^2/df = 3890.110$  ve  $p = 0.000$  değeri ile anlamlı bulunmuştur (Yurtbakan & Akyıldız, 2020). Güvenirliliği Cronbach Alpha yöntemiyle hesaplanan ölçeğin iç tutarlık katsayısı ölçek toplamı için 0.91 bulunmuştur (Yurtbakan & Akyıldız, 2020). Bu ölçek, serbest etkinlikler dersinde gerçekleştirilen öğrenci ve ebeveynleri arasındaki zekâ oyunları uygulamasına başlamadan önce ebeveynlerin okul algı ve katılım düzeylerini belirlemek ve zekâ oyunları uygulamaları sonrasında ise ebeveynlerin okul algılarının ve katılımlarının bu uygulamadan ne seviyede etkilendiğini belirlemek amaçlı farklı zamanlarda iki kez kullanılmıştır. Daha sonra ise ebeveynlerin okul algılarını, katılımlarını ve çocuklarıyla birlikte gerçekleştirdikleri zekâ oyunları uygulaması ile ilgili düşüncelerini belirlemek amacıyla tümüne iki kısımdan oluşan toplam 11 soruluk görüşme formu dağıtılmıştır. Sorular hazırlanmadan önce zeka oyunları ile ilgili nitel çalışmalar incelenmiş, çalışmanın amacını yansıtan sorular hazırlanmış. Hazırlanan sorular 1 ölçme ve değerlendirme, 1 program geliştirme alanında akademisyene ve 1 zeka oyunları eğitmeni sınıf öğretmeninin görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşünün ardından çalışmaya dahil edilmeyen 1 öğrenci velisine pilot olarak uygulanmıştır. Ses kaydına sıcak bakmayan tüm ebeveynler, görüşme formunu doldurmayı kabul etmişlerdir. İki kısımdan oluşan görüşme formunun birinci kısmında ebeveynlerin demografik özelliklerini (cinsiyet, eğitim durumu, mesleği, gelir düzeyi ve okul ziyaret sıklığı) ortaya çıkaracak 5 soru, ikinci kısmında okul algılarını, katılımlarını ve zekâ oyunları ile ilgili düşüncelerini (*Size göre okul nasıl bir yerdir, okuldaki beklentileriniz nelerdir, okulu hangi amaçla ziyaret ediyorsunuz, okul ziyaretinizi engelleyen durumlar nelerdir; zekâ oyunlarını faydalı buluyor musunuz, ne gibi faydalarını gözlemlediniz; zekâ*





*Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 129-149.*  
*Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 129-149.*  
*Araştırma Makalesi / Research Paper*

*uygulamalarından sonra çocuğunuzda ne gibi değişimler gözlemlediniz?) ortaya çıkaracak sorular sorulmuştur.*

### **Oynanan Zekâ Oyunları ve Uygulanması**

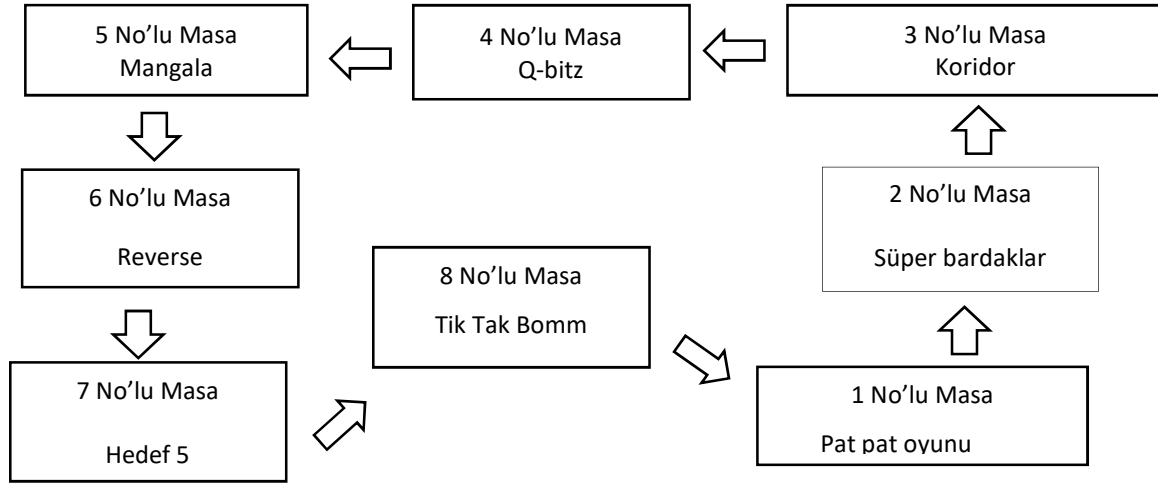
Serbest etkinlikler dersinde ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte oynadıkları zekâ oyunları uygulaması 8 hafta boyunca haftada 1gün (1 ders saati) uygulanmıştır. Zekâ oyunları uygulamasında oynanacak oyunların seçimi ile başlayan süreçte oyunlar seçilirken şu kriterlere dikkat edilmiştir:

- Oyunların eşli oynanabilir olması (en az 2 kişi) dikkate alınmıştır.
- Öğrencilerin ve ebeveynlerin oynayabileceği yaş aralığındaki oyunlar seçilmeye çalışılmıştır.
- Öğrencilerin ilgilerini çekebilecek oyunlar seçilmiştir.
- Oyunlar seçilirken farklı özellikler geliştirici (dikkat, hız, strateji, ...) nitelikte olanlardan seçilmiştir.

Zekâ oyunları eğitici eğitimi sertifikasına sahip araştırmacı öğretmen, oyunların uygunluğunu onaylamak adına yine aynı sertifikaya sahip ve kurs veren 3 öğretmene başvurmuştur. Konu alanı uzmanlarının onayı alındıktan sonra ebeveynler ile ortak bir gün ve saat belirlenmiş ve ebeveyn, öğretmen ve öğrencilerle birlikte 8 hafta boyunca tüm oyunlar oynanmıştır (Bknz. Tablo 2.). İstasyon şeklinde oluşturulan masalardaki her bir oyunun ortalama 10 dakika süreceği varsayılmıştır. Süre bitiminden sonra ebeveynler Şekil 1'deki şekilde dönmüşlerdir (1. masadaki ebeveynler 2. masaya.....). Bir derste en fazla 4 oyun oynayabilen ebeveynler, diğer hafta kaldıkları masadan devam etmişlerdir. Ebeveynler, çocuklarıyla birlikte oyun oynarken araştırmacı öğretmen tüm istasyonları gezerek takıldıkları yerlerde yardımcı olmuştur.

Zekâ oyunları uygulamasının ilk haftasında tüm oyunlar slaytlar yardımı ile ebeveynlere anlatılmış, zekâ oyunlarını bilen ebeveynler ilgili oyunun bulunduğu masaya oturtularak bilmeyen ebeveynlere yardımcı olmaları sağlanmıştır. Sınıf ortamında öğrenci masaları küme şeklinde (her kümede 4 kişinin oyun oynayabileceği) hazırlanmıştır. Her bir masaya farklı oyunlar konulmuştur (Bknz. Şekil 1.).

Zekâ oyunlarının oynanma esnasındaki ebeveynlerin hareketi şekildeki gibidir:



Şekil 1. Zekâ oyunları sırasında ebeveyn hareketleri

### Verilerin Toplanması ve Analizi

Ebeveynlerin okul algılarını ve katılımlarını belirlemek için “Ebeveyn okul algısı ve katılımı ölçeği” uygulanmıştır. Zekâ oyunları uygulamasına başlamadan önce uygulamanın gerçekleştirileceği günü belirlemek için ebeveynlerle toplanılan günde, ebeveynler tarafından 15 dakikada doldurulan ölçek, sekiz hafta süren zekâ oyunları uygulamasından sonraki hafta yine toplantı yapılarak ebeveynlere son test olarak doldurtulmuştur. Zekâ oyunları etkinliği öncesi ve sonrası uygulanan ebeveyn okul algısı ve katılımı ölçeğindeki puanlar, “Wilcoxon İşaretili Sıralar testi” ile analiz edilmiştir. Örneklem sayısının 30’dan az olması sebebiyle ilişkili örneklem t-testi yerine kullanılabilecek parametrik olmayan bir örneklem ortalamaları karşılaştırma testi olan “Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi” yapılmaktadır (Can, 2017). Örneklem grubunun 15 olması nedeni ile Wilcoxon İşaretili Sıralar testine başvurulmuştur. SPSS 21.0 paket programı aracılığı ile yapılan analizlerde anlamlılık düzeyi .05 kabul edilmiştir.

Nitel veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Çözümleme öncesi belirlenen temalar aracılığıyla özetlenen ve yorumlanan veriler; görüşme ve gözlem süreçlerindeki soruların dikkate alınmasıyla yapılabilir. Ayrıca mülakat yapılan kişilerin fikirleri olduğu gibi aktarılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından tek tek analiz edilerek araştırmacının güvenilirliği sağlanmıştır. Ayrıca ebeveynlerin görüşme formuna verdikleri cevaplardan alıntılar yapılmıştır. Ebeveynlere hem ölçekte hem de görüşme formunda aynı kodlar verilmiştir (E1, E2, E3,.....,E15).

### Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde ebeveynlerin okul algılarının ve katılımlarının değişmesinde zekâ oyunlarının etkisini gösteren nicel verilere ve zekâ oyunları etkinliği sonrasında ebeveynlerin okul



algısı ve katılımı ile zekâ oyunları etkinliği hakkındaki düşüncelerini belirlemeye yarayan nitel verilere yer verilecektir.

### Ebeveynlerin okul algılarında ve katılımlarında zekâ oyunlarının etkisi

Sayfa | 139

Araştırmanın bu bölümünde, okul algısı ve katılımı ölçeğinden elde edilen puanların betimsel analizi ile ön-son test puanlarının farkının anlamlı olma durumu için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları gösterilecektir.

Ebeveynlerin okul algısı ve katılımı ölçeğine ön test ve son test olarak verdikleri cevapların betimsel istatistikleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Ebeveyn okul algısı ve katılımı ölçeğine ilişkin elde edilen bulgular

Ebeveyn	Okul algısı		Öğrenci gelişimi		Ebeveyn gelişimi		Okul katılımı	
	Ö. test	S. test	Ö. test	S. test	Ö. test	S. test	Ö. test	S. test
E1	32	40	28	24	26	29	10	16
E2	38	39	26	32	26	34	17	17
E3	32	35	25	22	25	30	13	13
E4	38	36	26	26	21	26	16	16
E5	39	40	31	31	31	31	15	16
E6	34	38	30	32	29	33	17	18
E7	32	37	19	29	21	30	15	18
E8	38	36	24	23	28	31	12	18
E9	34	38	24	30	24	32	8	20
E10	35	35	28	26	13	17	12	16
E11	34	33	29	20	28	29	10	16
E12	40	40	31	35	31	35	20	20
E13	38	38	22	22	21	21	15	15
E14	40	33	26	32	26	33	15	19
E15	32	40	28	35	22	22	4	4

Ebeveyn okul algısı ve katılımı ölçeğinin *okul algısı boyutundaki* veriler incelendiğinde; ebeveynlerden 4’ünün son test puanlarının ön test puanlarına göre düştüğü (E4, E8, V11,E14), 3’ünün ise son test puanları ile ön test puanlarının değişmediği (E10, E12, E13), diğerlerinin son test puanları, ön test puanlarına göre artmıştır. Ölçeğin *öğrenci gelişimi boyutundaki* puanlara bakıldığında; 4 ebeveynin son test puanları, ön test puanlarına göre düşmüştür (E1, E3, E8, E10, E11). 2 ebeveynin son test puanlarının ön test puanlarıyla aynı kaldığı (E5, E13), 9 ebeveynin son test puanlarının arttığı görülmektedir. veli gelişimi *boyutunda* ise sadece 3 ebeveynin son test puanlarının ön test puanlarıyla



aynı kaldığı (E5, E13, E15), diğerlerinin son test puanlarının hep arttığı görülmektedir. *Okul katılımı boyutunda* da 5 ebeveynin puanlarının değişmediği (E2, E4, E12, E13, E15), diğer 10 ebeveynin son test puanlarının arttığı görülmektedir. Bu bağlamda ölçeğin ebeveyn gelişimi ve okul katılımı boyutunda zekâ oyunlarının olumlu etki yarattığı sonucuna varılabilir.

Zekâ oyunları etkinliğinin ebeveynlerin okul algısı ve katılımında anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığını tespit etmek için Wilcoxon işaretli sıralar testi yapılmıştır.

Tablo 3.

Ebeveynlerin okul algısı ve katılımı için Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları

Okul algısı son test- ön test	N	S. O.	S. T.	z	p
Negat.	4	5.25	21.00		
Pozit.	8	7.13	57.00	-1.416	.16
Eşit	3				
<i>Öğrenci gelişimi</i>					
<i>Son test- ön test</i>					
Negat.	5	4.80	24.0		
Pozit.	7	7.71	54.0	-1.179	.24
Eşit	3				
<i>Ebeveyn gelişimi</i>					
<i>Son test- ön test</i>					
Negat.	0	.00	.0		
Pozit.	12	6.50	78.0	-3.068	.00
Eşit	3				
<i>Okul katılımı</i>					
<i>Son test- ön test</i>					
Negat.	0	.00	.0		
Pozit.	9	5.00	45.0	-2.680	.01
Eşit	6				

Zekâ oyunları etkinliğinin okul algısını ve öğrenci gelişimini desteklemediği görülmektedir ( $z = -1.416$ ,  $p = .16$ ;  $z = -1.179$ ,  $p = .24$ ). Buna karşın zekâ oyunları etkinliğinin veli gelişimini ve okul katılımını desteklediği görülmektedir ( $z = -3.068$ ,  $p = .00$ ;  $z = -2.680$ ,  $p = .01$ ). Bu anlamda zekâ oyunları uygulamasının ebeveynlerin gelişimlerine olumlu etki yarattığı ve okul katılımlarını arttırdığı sonucuna ulaşılabılır.

**Ebeveynlerin okul algısı, katılımı ve zekâ oyunları etkinliğine yönelik düşünceleri**

Araştırmanın bu bölümünde ebeveynlerin okul algısı, katılımı ve zekâ oyunları ile ilgili düşüncelerine yer verilmiştir.

Sayfa | 141

Tablo 4.

Ebeveynlerin okul algısı ile ilgili düşünceleri

Düşünceler	Ebeveynler	f
Değer kazandırılan kurumdur.	E1, E8, E11	3
Çocuğu eğiten yerdir.	E2, E3, E4, E5, E6, E9, E10, E11, E12, E13, E14, E15	12
Ebeveyni eğiten yerdir.	E3, E4, E7	3
Güvenilir bir kurumdur.	E7	1

Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu (f=12) "Size göre okul nasıl bir yerdir?" sorusuna, "Çocuğu eğiten bir yerdir." cevabını vermiştir. Bu cevabın yanında ebeveynler okulu; değer kazandıran bir kurum (f=3), ebeveyni eğiten yer (3) ve güvenilir bir kurum (f=1) olarak değerlendirmektedirler. Konuyla ilgili olarak E3 kodlu ebeveyn düşüncelerini, "Çocuğumla birlikte benim de yeni bilgiler öğrenip, kendimizi geliştirmemize katkı sağlayan, bizleri sosyalleştiren bir kurumdur." olarak ifade etmiştir. Bu bağlamda okulun öğrencilerin gelişimlerini destekleyen bir kurum olmasının yanında ebeveynlerin gelişimini de destekleyen kurumlar olduğu anlaşılmaktadır. Ebeveynler, çocuklarına eğitim-öğretim faaliyetlerini kazandırmak konusunda yeterli eğitimi almamış olabilir. Ebeveynlerin bu konudaki eksikliklerini üniversitelerde eğitim-öğretim konusunda yeterli donanımı kazanmış alanında uzman öğretmenler okullarda kolaylıkla verebilir. Bu sayede de ülkesine ve milletine bağlı, yaşadığı toplumun gelişimini destekleyen, çevresine duyarlı, üreten bireyler olabilirler.

Tablo 5.

Ebeveynlerin okul beklentileri hakkındaki düşünceleri

Düşünceler	Ebeveynler	f
Çocuğun bilişsel gelişimini desteklemeli.	E1, E3, E4, E5, E6, E7, E8, E9, E10, E13, E14, E15	12
Çocuğun sosyal gelişimini desteklemeli.	E4, E12	2
Çocuğun psikolojik gelişimine katkı sağlamalı	E4	1
Güvenli bir yer olmalı.	E2, E12	2
Temiz bir yer olmalı.	E3, E10	2
Ebeveyn ile işbirliği yapılmalı.	E3	1
Saygın bir kurum olmalı.	E8	1
Ebeveynye değer vermeli.	E11	1
Yok	E4	1

Ebeveynlere okulla ilgili beklentileri sorulmuş; ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu çocuklarının bilişsel gelişimini desteklemesi gerektiğini ifade ederken (f=12), sosyal gelişimlerini de desteklemesi gerektiğini ifade etmişlerdir (f=2). Bunun yanında okulun temiz olması gerektiği (f=2), güvenli olması



gerektiği (f=2) ve ebeveyne değer vermesi gerektiği(f=1) ebeveynler tarafından ifade edilmiştir. Konuyla alakalı olarak E10 kodlu ebeveyn; “Çocukların eğitimlerini düzenli bir şekilde olması. Bunun da karşılandığını düşünüyorum. Hocamıza çok teşekkür ediyorum, emeğine sağlık.” diyerek düşüncelerini ifade etmiştir. Bu anlamda ebeveynlerin okullardan öncelikli beklentilerinin okulların çocuklarının bilişsel gelişimlerine katkı sağlaması olduğu anlaşılmaktadır. Okullarda çocuklarının bilişsel gelişimlerinin iyi desteklenmesi sayesinde çocuklar çevrelerinde karşılaşılabilecekleri sorunlara daha kolay ve yaratıcı çözüm yolları üretebilirler, sınavlarda daha başarılı olarak sınavla öğrenci alan okullara kolaylıkla girebilirler.

Tablo 6.  
Ebeveynlerin okul ziyaret sıklığı ve ziyaret amacına ilişkin düşünceleri

Düşünceler	Ebeveynler	f
Hergün	E6, E14	2
Haftada 2-3 kez	E3, E5	2
Haftada 1 kez	E1, E2, E4, E7, E8, E9, E10, E11, E12, E15	10
2 haftada 1 kez	E13	1
<i>Ziyaret amacı</i>		
Çocuğun durumunu sormak için	E1, E2, E3, E4, E5, E7, E8, E9, E10, E11, E12, E13, E14, E15	14
Sosyal etkinliklere katılmak için	E2, E5, E7, E8, E9, E10, E11, E12	8
Ebeveyn-okul işbirliği için	E8	1
Öğretmenle etkili iletişim kurmak için	E3	1
Çocukları okula getirip-götürmek için	E12	1

Ebeveynlerin okul ziyaret sıklığı incelendiğinde; 10'unun haftada 1 kez okula uğradığı, diğerlerinin ise her gün (f=2), haftada 2-3 kez (f=2) ya da 2 haftada 1 kez okula uğradığı görülmektedir. Zekâ oyunları uygulamasından önceki okul ziyaret sıklıkları ile karşılaştırıldığında, zekâ oyunları uygulamasının ebeveyn okul ziyaret sıklığını artırdığı sonucuna ulaşılabilir (Bknz. Tablo 1).

Ebeveynlerin okulu ziyaret etme amaçlarına bakıldığında; tamamına yakınının okulu çocuğunun durumunu öğrenmek için ziyaret ettiği (f=14), bunun yanında okulda düzenlenen sosyal etkinliklere katılmak için (f=8) ya da okulla işbirliği kurmak (f=1), öğretmenle etkili iletişim kurmak (f=1) ve çocukları okula getirip götürmek için (f=1) ziyaret ettiği görülmektedir. Konu ile ilgili olarak E12 kodlu ebeveyn düşüncelerini, “Okula genelde haftada en az bir gün gidiyorum. Çocukların durumunu öğrenmek, etkinlik izlemek için.” diye ifade etmiştir. Ebeveynlerin, her hafta okula gelip çocuklarının durumunu sorarak eğitim-öğretim faaliyetlerini yakından takip etmesi, olası bir aksaklığı erken teşhis edip öğretmenler ve okul idaresi ile birlikte anında önlem alınabilmesi adına önem taşımaktadır.

Tablo 7.  
Ebeveynlerin okul ziyaretini engelleyen durumlara ilişkin düşünceleri

Düşünceler	Ebeveyn	f
------------	---------	---



İş hayatının yoğunluğu	E1, E3, E7	3
Evimin okula uzaklığı	E2, E8	2
Küçük çocuğunun olması	E2, E5	2
Çocuğunun bağımlılığı	E8	1
Yok	E4, E5, E6, E9, E10, E11, E12, E13, E14, E15	10

Ebeveynlerin çoğu okulu ziyaret etmelerinde herhangi bir engelin olmadığını ifade ederken (f=10), bazılarının iş hayatının yoğunluğunun (f=3), evlerinin okula uzak olmasının (f=2), küçük çocuklarının olmasının (f=2) okul ziyaretlerini engellediğini ifade etmişlerdir. E11 kodlu ebeveyn konuyla ilgili olarak düşüncelerini “Hayır yok.” şeklinde ifade etmiştir. Ebeveynlerin okulları sık sık ziyaret etmeleri sayesinde öğretmenleri ile çocuklarının eğitim-öğretim faaliyetleri konusunda yaptıkları işbirliğinin işe yarar olduğuna tanık olmaları, ebeveynlerin okul ziyaretlerinin önündeki engelleri kaldırma açısından önem arz etmektedir.

Tablo 8.

Ebeveynlerin zekâ oyunları etkinliğinin faydalılığı hakkındaki düşünceleri

<i>Düşünceler</i>	<i>Ebeveynler</i>	<i>f</i>
Faydalı	Hepsi	15
Faydasız	-	-
<i>Faydaları</i>		
Zihinsel gelişime katkı sağlıyor.	E1, E2, E3, E4, E5, E6, E8, E9, E10, E11, E14, E15	12
Çocuk-ebeveyn iletişimi arttı.	E2, E4, E15	3
Kaliteli zaman geçirdik.	E3, E4, E6, E7, E8, E9, E10, E11	8
Kardeş iletişimi arttı.	E10, E12	2
Okul katılımı sağladı.	E8	1
Okul ebeveyn iletişim arttı.	E8	1

Zekâ oyunları etkinliğini faydalı bulan ebeveynler; zekâ oyunlarının faydaları hakkında zihinsel gelişime katkı sağladığını (f=12), çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmelerini sağladığını (f=8), çocuklarıyla iletişimlerini güçlendirdiğini (f=3), kardeşleriyle iletişimlerini güçlendirdiğini (f=2), diğer ebeveynlerle iletişimlerini güçlendirdiğini ve okul katılımını artırdığını ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili olarak E4 kodlu ebeveynin düşünceleri “Zekâ oyunlarının faydalı olduğunu düşünüyorum. Ebeveynlere çocuklar bir odada kaliteli zaman geçiriyorlar ve düşünüp strateji geliştirmelerini sağlıyor. Çocuğumla daha çok vakit geçirmemi sağladı.” şeklindedir. Öğrencilerin zekâ oyunları etkinliğinin okulla sınırlı kalmaması, zekâ oyunları etkinliğini, zekâ oyunları etkinliği konusunda bilgi sahibi ebeveynleri ile evde zekâ oyunlarını oynamaları çocukların yeni stratejiler geliştirmeleri, çözüm yolları aramaları gibi bilişsel becerilerini desteklemesi açısından önemlidir.

Tablo 9.

Zekâ oyunları etkinliği sonrasında çocuklarda görülen değişime ilişkin ebeveyn düşünceleri

<i>Düşünceler</i>	<i>Ebeveynler</i>	<i>f</i>
Evet	E7 hariç hepsi	14



Biraz	E7	1
<i>Çocuklardaki değişim</i>		
Zihinsel gelişimi sağladı.	E2, E3, E5, E8, E9, E10	6
Dikkati arttı.	E4, E10, E11, E14	4
Uyumsuz davranışları azaldı.	E1, E2, E8, E11	4
Boş zaman değerlendirmeyi öğrendi.	E4, E8, E11, E15	4
Sosyalleşti.	E8, E12	2
Mutlu oldu.	E3, E12	2
Problem çözme becerisi kazandı.	E8	1
Psikomotor becerileri arttı.	E9	1
Özgüveni arttı.	E9	1
Zekâ oyunlarına ilgisi arttı.	E4	1

Ebeveynlerin tamamına yakını zekâ oyunlarının çocuklarında değişim yarattığını ifade etmişlerdir (f=14). Ebeveynlerin 6'sı bu değişimlerin zihinsel alanda gelişim, 4'ü dikkat konusunda, 4'ü uyumsuz davranışların azalması, 4'ü boş zamanlarını değerlendirmeyi öğrenme şeklinde olduğunu ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak E9 kodlu ebeveyn "... hızlı düşünüp karar verme yetenekleri gelişti. Özgüveni arttı." şeklinde ifade etmiştir. Çocukların bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor becerilerinin gelişimini destekleyen zekâ oyunları etkinlikleri bulunmaktadır. Ancak farklı beceri alanlarını geliştirmek için tasarlanan zekâ oyunları etkinlikleri öğrencilerin zihinsel gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

## Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Zekâ oyunları etkinliğinin ebeveynlerin okul algısı ve katılımına etkisini ve ebeveynlerin okul algısı, katılımı ve zekâ oyunları etkinliği ile ilgili düşüncelerini belirlemek amaçlı yapılan çalışmanın sonunda; zekâ oyunları etkinliğinin ebeveyn gelişimini ve aile katılımını olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerle yapılan görüşmeler sonucunda ise; ebeveynlerin okulu çocuklarını eğiten bir yer olarak gördükleri, okullardan çocuklarının bilişsel gelişimlerini destekleme beklentisi içinde oldukları ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin çoğunlukla çocuğunun durumunu öğrenmek için okulu ziyaret ettikleri, okul ziyaretine engel herhangi bir durumun olmadığını belirten ebeveynler, okulda düzenlenen zekâ oyunları etkinliğinin okul ziyaret sıklıklarını artırdığını ve çocuklarının zihinsel gelişimlerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Eğitimde ailelerle yürütülen ortak çalışmaların öğrencilerin duygusal, sosyal ve akademik alanlarına olumlu yansıdığı görülmektedir (Carrasco, Alarcón & Trianes, 2017). Yürütülen bu çalışmaların sadece öğrencilere değil ebeveynlerine de olumlu yansıdığı, okulda çocuklarıyla zekâ oyunları oynayan ebeveynlerin, ölçeğin ebeveyn gelişimi ve okul katılımı boyutunda son test lehine anlamlı farklılık çıkmasıyla görülmüştür. Bu sonuç da okul ile ebeveyn arasındaki iletişim gücünün aile katılımında ve öğrenci başarısında ne kadar önemli olduğunu doğrulamaktadır (Mo & Singh, 2008).





Öğrenci başarısında güçlü bir belirleyici olan aile katılımı (Sağlam ve Çalışkan, 2017), çalışmada zekâ oyunları etkinliği ile sağlanmış ve ebeveynler zekâ oyunlarının, çocuklarının zihinsel gelişimine olumlu yansıdığını ifade etmiştir. Farklı çalışmalarda da zekâ oyunlarının öğrencilerin matematik ve muhakeme becerilerini geliştirdiği, problem çözme becerilerini artırdığı (Lochman, 1994; Yöndemli & Taş, 2018), dikkatlerini artırdığı, yaratıcılıklarını geliştirdiği ve öğrencileri sosyalleştirdiği (Gençay ve diğ., 2019; Keskin, 2009), saldırgan davranışlarını azalttığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Gençay ve diğ., 2019). Zekâ oyunlarında öğrencinin sadece oyuna odaklanması farklı uğraşlar içine girmesini engellediği gibi oyunu kazanmak için dikkatini toplayıp, hem rakibin hamlelerini zayıflatmak hem de kısa yoldan sonuca ulaşmak için farklı stratejiler geliştirmesi zihinsel gelişimini desteklemiş olabilir.

Çalışmada ebeveynler, okulu çocuklarını eğiten bir yer olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Ebeveynler tarafından olumlu imaja sahip olan okullar (Nartgün & Kaya, 2016); farklı çalışmalarda ebeveyn, öğretmen ve öğrenciler tarafından bakım, bilgi aktarımı, gençlerin yetiştirilmesi gibi algılara sahiptir (Balci, 1999). Çuhadar ve Sarı'nın (2007) çalışmasında ise öğrenciler okulları; geleceğimiz, aydınlığa açılan kapı ve bilgi yuvası gibi algılarken güvenilmeyen bir yer, sınav merkezli, adaletin olmadığı bir yer ve yasaklardan ibaret bir yer olarak da algılamaktadır. Ayrıca okullar otoriter, geliştirici ve koruyucu gibi algılar ile karşımıza çıkmaktadır (Bülbül & Gökçe-Toker, 2015; Özdemir & Akkaya, 2013; Yüner & Özdemir, 2017). Bu bağlamda ebeveynler ve öğrenciler tarafından genellikle okulların olumlu algıya sahip oldukları bunun nedeninin ise okullarda yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerinin öğrencileri sürece ne kadar aktif kattığına ve öğrencilere ne kadar olumlu yansıdığına bağlı olabilir.

Çalışmadaki ebeveynler, okullardan çocuklarının bilişsel gelişimlerini destekleme beklentisi içinde olduklarını ifade etmektedirler. Çalışmaya katılan sosyoekonomik düzeyi düşük olan çoğu ebeveynin okullardan bu beklenti içinde olmalarının nedeni, çocuklarının iyi bir akademik eğitim alarak iyi bir gelecek ve kariyer sahibi olmalarını istemelerinden olabilir. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan ebeveynler, çocuklarının gelecekte iyi bir meslek sahibi olmaları sayesinde kendilerine maddi anlamda yardımcı olacaklarını düşünüyor olabilirler. Ancak tüm ebeveynler, gelecekte çocuklarından maddi beklenti içinde olmayabilirler. Çocuklarından gelecekte herhangi bir beklenti içinde olmayan ebeveynler, Nartgün ve Kaya'nın (2016) çalışmasında olduğu gibi okullardan çocuklarının kişiliklerini geliştirmelerini ve mutlu olmalarını sağlamalarını beklemektedir. Okulların beklentilerini karşılamadığını düşünen ebeveynler ise okullardan daha iyi bir eğitim-öğretim vermelerinin yanında çocuklarıyla daha çok ilgilenilmesini ve ebeveynler ile daha fazla iletişime geçilmesini beklemektedir (Açıkalin, 1989). Bunun nedeni ise okullardaki idarecilerin ve öğretmenlerin, ebeveynler ile iletişim konusunda olumsuz tutum sergilemeleri (Erdoğan & Demirkasımoğlu, 2010; Günay Bilaloğlu & Arnas, 2019; Selanik Ay & Aydoğdu, 2016) olabilir.

Çalışmada ebeveynler, okul katılımı konusunda herhangi bir engellerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin okul katılımını, okul katılımının çocuklarının okul başarısında önemli bir etken olarak görmeleri artırmaktadır (Lara & Saracostti, 2019). Ancak ebeveynlerin evde bakıma muhtaç bebek veya kişilerle ilgilenme durumları, iş yaşamlarının yoğunluğu, aile katılımını önemsiz bulup duyarsız davranmaları gibi durumlar ebeveynlerin aile katılımını engellemektedir (Hornby & Lafaele, 2011; Sağlam & Çalışkan, 2017). Bunun yanında bazı araştırmalarda ebeveynlerin eğitim durumlarının da aile katılımını etkilediği sonucuna ulaşırlarken (Ertem & Gökalp, 2018; Fantuzzo, Tighe



& Childs, 2000; Kohl, Lengua & McMahon, 2000; Kotaman, 2008), bazı çalışmalarda ebeveynlerin eğitiminin aile katılımında bir öneminin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Can, 2009; Erdener, 2013). Oysa aile katılım sıklığı öğrencilerin okul başarısında büyük öneme sahiptir (Lara & Saracostti, 2019). Çalışmadaki ebeveynler de bu bilinçte olacaklar ki okullara her hafta çocuklarının durumunu sormak için gittiklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni çocuklarının eğitim-öğretim faaliyetleri konusunda yaşadıkları bir sorun varsa erkenden önlem almak olabilir ama tüm ebeveynler aynı bilinçte olmayabilir. Nitekim Sağlam ve Çalışkan'ın (2017) çalışmasında ebeveynler, genellikle veli toplantısı ya da yılsonu etkinlikleri olduğunda okulu ziyaret ettiklerini ifade etmiştir. Ailelerin çalışma hayatının yoğun olması, çalışmıyorsa evde bakıma muhtaç (bebek, engelli, yaşlı) kişilere bakma zorunluluğunda olmaları okul katılımlarını engelliyor olabilir (Sağlam & Çalışkan, 2017). Aile katılımının önündeki engelleri aşmak için okullarda; sınıf içinde hikaye okuma, şarkı söyleme, serbest etkinliklere katılma gibi eğlence amaçlı etkinlikler yapılabilir (Selanik Ay & Aydoğdu, 2016). Çalışmada da sınıfta ebeveynlerle yürütülen zekâ oyunları etkinliğinin, ebeveynlerin okul ziyaret sıklığını artırdığı görülmüştür. Annelik-babalık becerilerinin yanında çocuklarının başarılı olmalarına destek olan çalışmalara daha fazla ilgi gösteren ebeveynlerin (Hoover-Demsey & Sandler, 1997) çocuklarının eğitim hayatında aktif olarak yer almaları gerekmektedir (Toprakçı & Gülmez, 2018).

## Öneriler

1. Zekâ oyunları etkinliğinin okullara aile katılımını artırdığı sonucundan yola çıkarak ebeveynlerin aile katılımlarını artırmak için ebeveynlere yönelik zekâ oyunları turnuvası gibi eğlenceli etkinlikler gerçekleştirilebilir.
2. Okullara çoğunlukla çocuklarının durumunu sormak için gelen ebeveynlerin aile katılım anlayışlarını değiştirmek için okulun uygun bölümlerine ebeveynlerin zekâ oyunları oynayabileceği alanlar oluşturulabilir, okullarda ebeveynlerin de yer aldığı tiyatro gösterileri düzenlenebilir.
3. Çalışmadaki ebeveynlerin zekâ oyunları etkinliğinin çocuklarının bilişsel, sosyal, duyuşsal ve psikomotor becerilerini geliştirdiği düşüncesinden yola çıkarak okullardaki öğrencilerin saldırgan davranışlarının önüne geçmek, yeni arkadaşlıklar kurmalarını, zihinsel gelişimlerini destekleyecek zekâ oyunları sınıfı yapılabilir.
4. Ebeveynlere yönelik düzenlenen zekâ oyunları etkinliğinin farklı sınıf ve eğitim düzeylerinde gerçekleştirerek hangi grupta daha etkili olduğunu tespit edecek nicel çalışmalar yapılabilir.
5. Zekâ oyunlarının öğrencilerin akademik başarı, dikkat, matematik becerileri ve sosyal davranışları üzerindeki etkisi incelenebilir.



*Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 129-149.*  
*Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 129-149.*  
*Araştırma Makalesi / Research Paper*

## Kaynakça

- Açıklan, A. (1989). Özel ve devlet liselerinde ebeveyn beklentilerinin örgütsel ve yönetsel boyutları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(4)*, 85-91.
- Alisinanoğlu, F., Bay, D. N., & Şimşek, Ö. (2014). Okul öncesi eğitimde okul aile işbirliği ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) 15(1)*, 1-13.
- Aslan, M. (2019). Zekâ oyunları dersine giren öğretmenlerin derste yaşadıkları problemlerin incelenmesi. *Scientific Educational Studie, 3(1)*, 56-73. doi:10.31798/ses.493223.
- Balci, A. (1999). *Metaphorical images of school: School perceptions of students, teachers and parents from four selected schools in Ankara* [Unpublished doctoral dissertation]. Middle East Technical University, USA.
- Bilgi, A. (2005). *Bilgisayar oyunu oynayan ve oynamayan ilköğretim öğrencilerinin saldırganlık, depresyon ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bottino, R. M., & Ott, M. (2007). Intelligence games, reasoningskills, and the primary school curriculum: Hints from a field experiment. *Learning Media and Technology, 31(4)*, 359-375. doi: 10.1080/17439880601022981.
- Bozyiğit, S. (2017, 19-22 May). *Özel okulların eğitim hizmetlerine ilişkin ebeveyn beklentisi ve algısı: Nitel bir araştırma* (Sözlü bildiri). 2 nd International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS), 521-543, Bosna.
- Bülbül, T., & Gökçe-Toker, A. (2015). Meslek lisesi öğrencilerinin metaforik okul algıları: işlevselci bir yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 16(2)*, 273-29.
- Can, B. (2009). *İlköğretim programının uygulanması sürecine ebeveynlerin katılımları ve okula ilişkin tutumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Can, A. (2017). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Pegem Akademi.
- Carlisle, E., Stanley, L., & Kemple, K. M. (2005). Openingdoors: Understanding school and family influences on family involvement. *Early Childhood Education Journal, 33(3)*, 155-162.
- Carrasco, C., Alarcón, R., & Trianes, M. V. (2017). Social adjustment and cooperative work in primary education: Teachers' and parents' view. *Revista de Psicodidáctica, 22(2)*, 1-15. doi:10.1387/RevPsicodidact.17133.
- Crites, C. V. (2008). *Parent and community involvement: A case study* (Unpublished doctoral dissertation). Wilmington University, USA.
- Çalık, E. (2008). *İlköğretim öğrencilerinin iyimserlik düzeylerinin ve okula ilişkin algılarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, A., & Özbuğutu, E. (2020). Fen bilgisi öğretmen adaylarının akıl-zekâ oyunları ile ilgili görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(37)*, 93-99.
- Çuhadar, A., & Sarı, M. (2007, Haziran). *Göç yollarında eğitim: ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okula ilişkin algılarının göç bağlamında değerlendirilmesi* (Sözlü bildiri). Sosyal Bilimler Kongresi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Denscombe, M. (2007). *The good research guide*. Open University Press ve McGraw-Hill Education.
- Desforges, C., & Abouchaar, A. (2003) *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A literature review*. Department for Education and Skills.
- Devecioğlu, Y., & Karadağ, Z. (2014). Amaç, beklenti ve öneriler bağlamında zekâ oyunları dersinin değerlendirilmesi. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, IX(1)*, 41-61.
- Eccles, J. S., & Harold, R. D. (1993). Parent-school involvement during the early adolescent years. *Teachers College Record, 94(3)*, 568-587.
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Van Voorhis, F. L. (2002). *School, family, and community partnerships: your handbook for action* (second edition). Corwin Press.
- Erdener, M. A. (2013). *Parents' perceptions of their involvement in schooling* [Yayımlanmamış doktora tezi]. University of Clemson.



*Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 129-149.*  
*Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 129-149.*  
*Araştırma Makalesi / Research Paper*

- Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 16(3)*, 399-431.
- Erdoğan, A., Eryılmaz-Çevirgen, A., & Atasay, M. (2017). Oyunlar ve matematik öğretimi: Stratejik zekâ oyunlarının sınıflandırılması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:10, Sayı: ERTE Özel Sayısı*, 287-311.
- Ertem, H. Y., & Gökalp, G. (2018). Ebeveynlerin okul iklimi ve ebeveyn katılımı algılarının ebeveynlerin eğitim durumu ve çocuklarının öğrenim kademesine göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 1-18*.
- Fantuzzo, J., Tighe, E., & Childs, S. (2000). Family Involvement Questionnaire: A multivariate assessment of family involvement in early childhood education. *Journal of educational psychology, 92(2)*, 367-376.
- Gençay, Ö., Gür, E., Gençay, S., Gür, Y., Tan, M., & Gençay, E. (2019). Zekâ Oyunlarının 12-15 Yaş Aralığındaki Çocukların Saldırganlık Davranışlarına Etkisi. *Spor Eğitim Dergisi, 3(1)*, 36-43.
- Gonida, E. N., & Cortina, K. S. (2014). Parental involvement in homework: Relations with parent and student achievement-related motivational beliefs and achievement. *British Journal of Educational Psychology, 84*, 376-396.
- Göksu, T. (2007). *Sosyal psikoloji*. Seçkin Yayıncılık.
- Griffith, J. (1997). Student and parent perceptions of school social environment: are they group based? *The Elementary School Journal, 99(1)*, 135-150.
- Günay Bilaloğlu, R., & Aktaş Arnas, Y. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34(3)*, 804-823. doi: 10.16986/HUJE.2018043536
- Hoover-Dempsey, K. V., & Sandler, H. M. (1997). Why do parents become involved in their children's education? *Review of Educational Research, 67(1)*, 3-42.
- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review, 63(1)*, 37-52.
- Jeynes, W. (2012). A meta-analysis of the efficacy of different types of parental involvement programs for urban students, *Urban Education, 47(4)*, 706-742.
- Kel, S., & Kul, B. (2021). Akıl ve zekâ oyunlarının öğrencilere katkıları: öğretmenlerin görüşleri. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi, 4(3)*, 207-225.
- Keskin, A. (2009). *Oyunların çocukların çoklu zekâ alanlarının gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Knisely, K. (2011). *Literaturereview: How much does parental involvement really affect the student's success?* [http://kniselymtt.pbworks.com/f/EDCI6300\\_kknisely\\_LiteratureReview.pdf](http://kniselymtt.pbworks.com/f/EDCI6300_kknisely_LiteratureReview.pdf)
- Koç, İ. (2014). *Zekâ ve akıl oyunları* (Uygulama yöntem ve teknikler). <https://docplayer.biz.tr/104641511-Zeka-ve-akil-oyunlari.html>.
- Kohl, G. O., Lengua, L. J., & McMahon, R. J. (2000). Parent involvement in school conceptualizing multiple dimensions and their relations with family and demographic risk factors. *Journal of school psychology, 38(6)*, 501-523.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1)*, 135-149.
- Kula, S. S. (2020). Zekâ oyunlarının ilkökul 2. sınıf öğrencilerine yansımaları: Bir eylem araştırması. *Milli Eğitim Dergisi, 49(225)*, 253-282.
- Lara, L., & Saracostti, M. (2019) Effect of Parental Involvement on Children's Academic Achievement in Chile. *Front. Psychol. 10(1464)*, 1-5. doi: 10.3389/fpsyg.2019.01464.
- Lochman, J. E. (1994). Social-cognitive processes of severely violent, moderately aggressive, and nonaggressive boys. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 62(2)*, 366-374.
- McGhee, C. (2007). *A descriptive study of teacher and parental attitudes towards parent involvement at an elementary school in Delaware* (Unpublished doctoral dissertation). Wilmington University, USA.



*Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 129-149.*  
*Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 129-149.*  
*Araştırma Makalesi / Research Paper*

- Mo, Y., & Singh, K. (2008). Parents' relationships and involvement: Effects on students' school engagement and performance. *RMLE online: Research in Middle Level Education, 31(10)*, 1-11.
- Nartgün, Ş., & Kaya, A. (2016). Özel okul velilerinin beklentileri doğrultusunda okul imajı oluşturma. *Eğitim ve Öğretim araştırmaları Dergisi, 5(2)*, 153-167.
- Özdemir, S., & Akkaya, E. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 19(2)*, 295-322.
- Öztabak, M. (2017). İlkokul 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin okul algısı. *Yaşadıkça Eğitim, 31(1)*, 103-124.
- Sağlam, M., & Çalışkan, Z. (2017). Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımına İlişkin Ebeveyn ve Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 2(2)*, 39-49.
- Sargın, M., & Taşdemir, M. (2020). Seçmeli zekâ oyunları dersi öğretim programının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi (bir durum çalışması). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 19(75)*, 1444-1460.
- Selanik Ay T., & Aydoğdu, B . (2016). Sınıf öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23*, 562-590.
- Sheldon, S. B. (2003). Linkingschool–family–community partnerships in urban elementary schools to student achievement on statetests. *The Urban Review, 35(2)*, 149-165.
- Titchen, A., & Hobson, D. (2005). Phenomenology. B. Somekh, C. Lewin (Edit.), *Research Methods in The Social Sciences (121-130)*. SAGE Publications.
- Toprakçı, E., & Gülmez, D. (2018). Velilerin penceresinden öğrencilerin eğitim hayatı (Anılar bağlamında nitel bir analiz). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education, 6(1)*, 253-275. doi.10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s11m
- Yavuz, O., & Yavuz, Y. (2018). Huzurevindeki yaşlı bireylere oynatılan zekâ oyununun yaşlıların bilişsel becerilerine, yalnızlık ve psikolojik iyi oluş düzeylerine etkisi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 2(3)*, 127-141.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yöndemli, E. N., & Taş, İ. D. (2018).Zekâ oyunlarının ortaokul düzeyindeki öğrencilerde matematiksel muhakeme yeteneğine olan etkisi. *Turkish Journal of Primary Education,3(2)*, 46-62
- Yurtbakan, E., & Akyıldız, S. (2020). Aile okul algısı ve katılımı ölçeği: bir geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(30)*, 328-346.
- Yüner, B., & Özdemir, M. (2017). Metaforik okul algısı ile okulu terk eğilimi arasındaki ilişkinin öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37(3)*, 1041-1060.